

Б. ҚОСИМОВ,
Ұрта Чирчиқ районидағы
Энгельс номи колхоз
райсы.

Докладчин музокарада қўлашган коммунистлар бир қатор партия ташиқлотларини шундаги мунокарларни атрофича аниқлаш бешкармаси, бешкичи заводи, 8-май комбинати партия ташиқлотларини айтишда ишлаб чиқарини самарадорлигини ошқини устида кам қайгурсидадлар. Партия йиғилишларинда кўнчилигини қиқирларини муҳим масала музокарини қилимайд, коммунистларини активларини таъинлимайдди.

Пленуми музокарма қилинган масала изасидан қарор қабул қилинди.

М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль.
1980 йил, 26 июнь.

Коммунистик раёнидаги
Карл Маркс номидаги
аъдоси.

Ҳашидова Рихси — у
бекаси, Тошкент райони.

СССР Олий Совети
Президиумининг Раиси
Л. ВРЕЖНЕВ,
СССР Олий Совети
Президиумининг
Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1980 йил, 26 июнь.

Падисева Гюлкач — уй
бекаси, Ўрта Чирчиқ райо-
ни.

Райимова Умриниса —
Ғалаба районидagi «Мос-
квас» колхозини аъзоси.

Сандоғисева Турсуной —
Ўрта Чирчиқ районидagi
Ўқитиб-белат, номинатив чалмас

СССР Олий Советин
Президиумининг Раиси

Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Олий Советин
Президиумининг
Секретари

М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.

ЯХШИ ОИЛАДАГИ КАБИ

ИДЕОЛОГИЯ ИШИ ВА
УНИНГ
САМАРАДОРЛИГИ

Воронеждаги колхозлардан бирининг раиси Н. Крестинков «Сельская жизнь» га эзган хатда оддий масалани кўйган. Бу, Далилани учун уни табириқламоқ керак — ҳар қандай одам ҳам ўз ҳаётлари тўғрисида бундай оқинини гапириб, бошқаларга эътироз билдиравермайди.

«Ойиқасига сўхат» хати оқин-ойдин фикрлашга, аввало меҳнат интизоми ва колхоз демократиясига риоя қилиниши тўғрисида гап юритишга даъват этади. Нима учун район партия комитети ўз вақтида Н. Крестинковнинг хатосини тўғрилади? Шунинг учунки, бундайлиги сезилиб турибди, у жамоат ташкилотлари билан ҳам маслаҳатлашган, ҳамма ишнинг ўз зиммасига олган. Бундай ишда эса жуда оғир.

Шу муносабат билан Алолат Рўзиматованинг бригадирлик ишида дастлабки қадимларнинг аслида Унинг раҳбар бўлиб етишувни аҳолий ҳодисасидир.

Алолат йилгидан далада меҳнат қилди. Бошқаларга нисбатан кўпроқ иш қилиш унинг одати эди. У кишлоқ хотин-қизлари ўртасида биринчи бўлиб трактор ва пахта териш машинасини бошқарди, комплекс механизациялашган тажриба авносида бошчилиги қилди. Шу билан бир вақтда ўз фарзандларини ўқитди. Кишлоқ хўжалик институтига сиртланган ўқиди. Инсон ўса бошладилар, бундай раҳбар, унга бригадирлик қилишни тақдир этишди.

Энг бошданқоқ Ленин номи колхоз раиси Хайдарали Хамроқулов унга мураббий ва маслаҳатчи бўлди. «Одамлардан акралиб қолма, та-

лабчан ва саҳий бўл, яхши маслаҳатга қулоқ сод, имани буюраётганини ўзинг ҳам ўйлаб кўр. Қўриб турибман, баъзи эрақлар аёди киши қўлида ишлагани кўнганга оғир олишарди. Лекин сен улар билан ўйлашиб муомала қил, уларнинг наф сониятига ортиқча тегаверма» — деди колхоз раиси ёш бригадирга.

Ойининг айтганда унга намқувват бригада берилган эди. Одамлар ишлар; лекин ҳақиқий самара йўқ эди. Бир кунги тушлик пайтида Алолат тошқирланган ишга муносабат тўғрисида гап очди. Оқоқол Каримберди Юсупов уни қўллаб-қувватлади:

— Келинлар, — деди у, — бирозларнинг оқсига яширинмай, ҳақиқий деҳқонларга ўхшаб меҳнат қилайлик. Мана, айтайлик Жўрабой Умбатов ўз ишини яхши билди. Лекин ёмон ишлайди. Аммо қасасга пул олишга ҳаммадан олдин боради.

Маъқулалар овозлари эшитилди. Кўнган сўхат бошланди. Ойиқасига, кўнганлар чинариб сўхатлашди бошланганга ҳеч ким берақ тура олмади. Ҳамма ўз фикрини айтди. Ҳаммадан кейин Жўрабой ўрinda турди.

— Янги бригадирга ёқмаган бўлсам — кетишим мумкин, — деди у.

Ҳақиқатан ҳам у бошқа

бригадага кетиб қолди. Бундан Рўзиматова жуда ҳафза бўлди. Жўрабойнинг бригадаси олиб қололмагани учун ўзини койди. Лекин ўша Каримберди Юсупов унга далада берди:

— Хавотир олма, бригадани оёққа тургаасан — Жўрабойнинг ўзи қайтиб келад.

Уша кундан бошлаб худди яхши оилдаги каби ҳамма нарсани баъмаслаҳат ҳал қилган бўлишиди. Ишқасмас ҳодимларини, интизоми буювчиларини ва ҳатто фарзандларини қандай ўқитганлиги, улар мактабда, кўчада ўзларини қандай тутаётганлиги билан қизимайилган ота-оналарини ҳам бригада аъзолари олдига тик тургани бўлишиди. Бир кунги аъзоларнинг олдига Алолатнинг ўзига ҳам тик туришига тўғри келди. У кишини картани нега узун эгат олиб сугоринлар, деб туриб олгани ва сувчилар маслаҳатига қулоқ солмаганини тушутириб берди. «Мен фарига бормайман, одамлар — ҳақ экан» — деди у. Бундан унинг обрўсига зарар етмади. Балки обрўси янада орди. Бригадир фақат бошқаларга нисбатан эмас, ўзига нисбатан ҳам талабчан эканлигини ҳамма кўрди.

Бир йилдан сўнг Алолат Рўзиматова бригадаси тўғрисида юзюрга кўтарилди, муносабатда олдинда боянати, деган гаплар пайдо бўлди.

Бригада яхши ҳосил етиштирди, ҳар гектар ердаги қўшимча равишда ўн центнердан ҳосил олишга муваффақ бўлди. Нима бўлди дег? Жўрабой коллективга қайтиб келиш учун руҳат сўралди. У бригада аъзолари ўртасида тик туриб, кечирим сўралди.

— Мен ноҳақ эканман. Қайтариб олинганлар. Менга ишонинлар, бригадага доғ тушмайман, бўлмас қишлоқда кулгига қоламас...

Шу тариқа у жамоатчилик фикри тўғрисида, ўзи тўғрисида одамлар қандай фикрда эканлиги ҳақида, ўзи учун меҳнат оиласи бўлиб қолган бригадалаги ўз ўрни тўғрисида гапирди.

Бутун коллектив, қаттиқ интизомсиз, бир-бирига талабчан ва бир-бирини қўллаб-қувватлайдиган бўлмай туриб энди ишлаб бўлмади, деган қарорга келди. Бригада аъзолари ўртасида алоча фақат даладаги иш билан чегараласан, бундай ишлаб бўлмади.

Бу гапларга қалар ҳам умуман бир-бирларига ҳурмат билан қарашибди. Бу гаплар кейин эса бригадала иқлим янада илқиланди.

Ўтган йили шундай воқеа бўлди. Тўйчи Худойназаровнинг серфарзанди олдида унинг ремонт қила олмади. «Дўстимизга ёрдам бериш — бизнинг мактаб» — деган қарорга келди бригада. Правление ёғоч-тахта, шифер, гишт,

автотранспорт ажратди. Уйнинг ремонт қилишда бутун бригада қатнашди. Тўйчининг кўнгли кўтарилди. У яхшироқ ишлаб бошлад.

Кўчада у сугорган далада рикорд пахта ҳосили олинди.

Яна Рўзиматова бригадаси ягона оила бўлиб яшаётган аҳил коллектив сифатида тилга тушди.

Ойининг айтганда бошқа баъзи хўжаликлардаги каби Ленин номи колхозда ҳам интизомга, белгиланган тартибга бўйсунилган, бозорга қатнавериш ўрнига иқтисодий ишлаб чиқаришда гула куч билан ишлаб зарурлигини кўнгли тўймаётган одамлар бор. Аммо Рўзиматова бригадасида бундай ҳолатларга қарши кураш бошланди. Правление аъзолари ва партия ташкилоти бригадирнинг қўллаб-қувватлади. У таъинган жамоатчилик фикри коллективда яратувчи нумга айланган. Бу куч ишлаб чиқариш ва хўжаликнинг ошган тартиқлиги билан оид кўч проблемаларини фалол ҳал этишга ёрдам бермоқда.

КПСС XXV съезди номи совхоз коммунистлари ҳам муваффақиятли равишда шаклланган фикрини шакллантирмоқда. Бу ерда кўнглини кишини меҳнатчилар отрядининг ярми маҳалдан мактаблар, кишлоқ профессионал-техника билим юрталарини ва курсларини ақинда битирган ёшлардир.

Ишлаб чиқаришнинг муваффақияти кўп жиҳатдан улар профессионал тажрибани қанчалик тез ағаллаб, меҳнатда чиниқиларига, соиалистик турмушнинг ахлоқ нормаларини қабул қилишларига боғлиқдир.

Талабчанлики ҳайрихоҳлик билан қўшиб олиб бориш аниқса муҳимдир. Тажрибали директор Қодир Қозоқбоев раҳбарлик қилётган бу коллективда ёшларнинг йигиринини ўқатиш аниқан бўлиб қолди. Бу йигиринларда хўжалик тараққиёти истиқболга тааллуқли турли проблемалар, спорт ва маданий муассасалар моддий базасини муассасалаш мақсадалари муҳокама қилинади. Йигиринларда меҳнат интизоми, киш нормаларини баъжаруш ҳусусида ҳам жонли сўхат ўтади. Бу сўхатда илгорлар ҳам, ҳозирча орқалда қолётганлар ҳам ҳамма қатнашади. Бундай сўхатларда ваъжонлик ва ақл ўргатиш йўли, қўлқили қилганлиги, ёш ишчилар учун таъсирчан мактабга айланган ва уларни тошқирланган иш учун масъулиятини сезишга ўргатишда, уларда танлаган каби билан фарқланган тўғривларини тарбияламоқда. Совхозда ёш ишчиларнинг ишлаб чиқаришда кетиб қолган қолларни камлаб кам бўлаётганлиги, меҳнат интизоми даражаси кўтарилганлиги ҳам бежиз эмас.

Коллективларда яхши иқлимни буюжта келтиришда кишлоқ Советларининг ролини ҳам таъкидлаб ўтмоқ керак. Кишлоқ жамоатчилиги меҳнат интизомини, ҳуқуқ-тартиботини атайлаб буювчи шахсларга жуда қаттиқ қарайди. Сўнгги йилларда бундай ҳар бир ҳақ ўртоқлик судларининг, кишлоқ Советларининг комиссиялари, комсомол ва партия ташкилотларининг йигиринлариди ва мажлисларида муҳокама қилинмоқда. Соғлом маънавий иқлим безорилик, иқидик-бозлик, қўйди-қинди фактларининг кескин камайишига ёрдам берди. Навоий номида «Победа» колхозларида ҳуқуқ-тартиботини буювчи ҳоллар бутунлай тугатилди.

Умуман район бўйича меҳнат интизоми сезиларли даражада ошди. Ленин номида уша колхозда минтақавий меҳнатга қобилиятли ишчилар бор, ишлаб чиқаришда меҳнат қилиш мажбурий иқидикли бажармаган колхозчилар сови 1977 йилдаги нисбатан тўрт бабар камайди. Ҳозир ишлаб чиқариш нормасини бажармайдиган колхозчилар бармоқ билан санари. Шу билан бир вақтда меҳнатга қобилиятли ҳар бир кишининг иш унуми шу мулат ичда деярли йигирма процент ошди. Бу эса ўз навбатида ишлаб чиқариш самарадорлигига таъсир қилди. Об-ҳаво

жуда мураккаб келган бўлгани йилда хўжалик 2000 гектар ернинг ҳар гектарига 37.5 центнердан пахта етиштирди, ҳар ситирдан 4200 килограммдан сўт олди, далада сўт ва туш-тош пилларини ортири билан бақарди. Район ўтган йилда мамлакатта 68.900 тонна пахта, жумладан пиланга қўшимча етти минг тонна пахта етказиб берди, давлатга қўшимча равишда кўп миқдорда чорвачилик, сабзавот-мева маҳсулотлари сотди.

Юқорида айтилганларнинг ҳаммаси район партия ташкилоти тарбиявий ишларида қамчиллар ва нуқсонлар мутлақо йўқ деган маънони билдирмайди. Бундай нақидлар бор. Лекин мен коллектив активлигини ошириш ишларини тарбиялашга, меҳнат интизомини муштақлашга иқидикли таъсир ўтказётгани ҳақида ҳикоя қилдим. Одамларда қамолда, коммунист меҳнат ва ахлоқнинг юксак нормаларини ағаллашга иштилоқ қилдиб бориқда. Шу сабаб район партия ташкилоти жамаиятимиз маънавий тараққиётининг янги имкориятларини қарор топтиратган коммунист Алолат Рўзиматова бошқиб аҳолий бригаданинг тажрибасини қўллаб-қувватламоқда ва ривожлантирмоқда.

3. МАҚСУМОВ, Ўзбекистон Компартияси Бекobod район комитетининг биринчи секретари. Тошкент области. («Сельская жизнь», 1980 йил 1 июль).

МАЖБУРИЯТ ҲИСОБИГА

ТОШКЕНТ районидagi Навоий номи колхозининг М. Исмомов бошлик бригадаси аъзолари хўжаликда биринчи бўлиб сабзавот маҳсулотлари етиштириш ҳамда

давлатга сотиш халқ хўжалик планини бажарганликлари ҳақидаги гапга рапортга имзо чекишди. Давлатга планда белгиланган 554,5 тонна ўрнига 560 тонна сар-

хил сабзавот маҳсулотлари сотилди.

КПСС Марказий Комитетининг июнь (1980 йил) Пленуми қарорларига амалий иш билан жавоб беришга бел боғлаган бригада сабзавоткорлари планга қўшимча яна 400 тонна сабза-

вот маҳсулотлари етиштириб, КПССнинг навбатдаги XXV съездининг муносиб меҳнат совғаси билан кутиб олишга қарор қилди.

Шуниингдек, хўжаликнинг Деҳқонбоев бошлик 16-бригадаси аъзолари ҳам Га-лаба рапортга имзо чекишди.

Давлатга 555 тонна сабзавот маҳсулотлари етказиб берган бригада аъзолари мажбурийят ҳисобига маҳсулот топиришини бошлаб юборишди.

С. АБДУШАМОВ, Ҳ. МАҚКАМОВ.

ДУНЁ ХАБАРАЛARI

САМИЙ МИННАТДОРЧИЛИК

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Бу ерда Кампучия бирлашган миллий нажот фронтининг конференцияси ўз иштини тугатди. Конференция қатнашчилари мамлакатдаги шу оммавий-сиёсий ташкилотнинг сўнгги ойларидаги иш-юкларини муҳокама қилди.

Давлатга 555 тонна сабзавот маҳсулотлари етказиб берган бригада аъзолари мажбурийят ҳисобига маҳсулот топиришини бошлаб юборишди.

Таҳминланганлигини намоиш қилди.

Конференция ишида Кампучия тикланишига ҳалал қилиб беришга уринаятган Пенни, Вашингтон ва бошқа реакцияон кучларнинг иқидикли ниъатларини барбод этишга қаратилган чоралар муҳокамага асосий эътибор берилди. Қасбу қилинган революцияда фронт ички ва ташқи сийбатининг асосий принциплари пропалагандасий активлаштириш зарурлиги, ватанпарвар қайфиятдаги аниқликлари, диний доиралар ва мамлакатдаги барча миллат вакиллари унинг иш-ишга кенгрок иалб этиш зарурлиги уқтирилади.

Конференцияда сўзга чиққан Кампучия Халқ революцион кенгаши Раисининг ўринбосари, КХР миллий муҳофаа министри Пен Соан мамлакат революцион курали кучлари полпточилар шайқаси қолдиқларини тугатишда эришган муваффақиятларини таъкидлаб ўтди.

Конференция резолюциясида Кампучия халқининг одилона иштини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаётганликлари учун Совет Иттифоқига, Ўзбекистонга ва бошқа қардош социалистик мамлакатларга самий миннатдорчилик изҳор этилади.

ҲИНДИСТОН ХАЛҚИНИНГ ПОЗИЦИЯСИ

ДЕХЛИ. 7 июль. (ТАСС). Бугун Ҳиндистон Кампучия халқ революцион кенгашининг раиси Хенг Самринг бошчилигидаги Кампучия Халқ Республикаси ҳукумати таниди.

Ташқи ишлар министри П. В. Нарасимха Рао Ҳиндистон парламентининг халқ палатасида депутатларнинг гулдўрос қарарлари остида шун маълум қилди.

Ҳиндистон, деди министр, КХР ҳукумати билан дарҳол дипломатия муносабатларини ўрнатади.

Визинг ҳукуматимиз, деб таъкидлади П. В. Нарасимха Рао Кампучиянинг янги ҳукумати танишга қарор берди, чунки Ҳиндистон халқининг тоғи натта қўйилгани мана шу позицияни қўллаб-қувватламоқда.

ҚИТЪАЛАРДАН

ДАРАКЛАР

● ВАРШАВА. Бу ерда «Исмонинг тикланишида яшаш ҳуқуқи» деган шпор остида ўтган халқаро конференция Варшава манифестини қабул қилиш билан тугатди. Бу манифестда тинчликни тиймай ва изчиллик билан муштақлаш ва инсон ҳуқуқларига риоя қилиш юзасидан ср юзидати барча халқларга мурожаат баён этилган. Конференция ишида жаҳоннинг ўттинадан кўпроқ мамлакатидан, шу жумладан Совет Иттифоқидан танилиб сийсий ва жамоат арбоблари, шунингдек олимлар иштирок этишди.

● ЛИССАБОН. «Португалиянинг «умумий бозорга аъзо бўлиб кириши мамлакатдаги мингглаб майда ва ўрта деҳқон хўжалиқларининг муқаррар ҳонаяворон бўлишига олиб келад». Авейру шаҳрида ўтаётган конференция қатнашчилари ана шундай ҳудосага келишди. Бу конференцияни кишлоқ хўжалиги миллий конфедерацияси ташкил этган. Конференция Португалиянинг Европа иқтисодий ҳамияминияга аъзо бўлиб киришининг ахтирол кутланган оқибатларига бағишланган.

● КАРАКАС. «Уруғдай халқининг гапбаси учун» курашувини партия бу ерда Уругвайда ватанпарварларнинг таъкид этилишини қораловчи баёнот эълон қилди. Хужжатда қуйдагилар таъкидланади: Уругвайда инсон ҳуқуқлари батамом поймол қилинмоқда; ҳуқмон режимга қарши қўйилган сийсий ва жамоат арбоблари қамолқа олиномоқда, шундан кейин ҳозирги режим уларни «бедарак йўқолганлар» деб эълон қилди.

● ТОКИО. Кампучия халқ-революцион кенгаши Раисининг ўринбосари, КХР миллий муҳофаа министри Пен Соан «Анахата» газетаси муҳбири билан сўхбатда бундай деди: Вашингтон, Пенни ва Тайланднинг реакцияон доиралари Кампучия-Тайланд чегарасидати кескин вазият учун тўла жавобгардирлар.

(ТАСС).

ЧЕКАНКА ВА СИФАТ

ЎЗАНИНГ ўсиб ривожланиши, ҳосил туғиб, пишиб етилиши бошқа иссиқсавар эканлига нисбатан ҳозир муаллафга «бундай. Унинг баъзи уриб ўсиши ва кўлаб ҳосил туғиш, асосан, июль ва август ойининг биринчи ярмингига бўлган даврига тўғри келади. Айни шу даврада ўсимлик озуқа моддаларнинг, тупроқнинг намлигининг етарли бўлишини, зараркунадалардан сақланиши, барча агротехник тадбирларни ўз вақтида сифатли ўтказишни талаб қилди.

Ўзаларнинг нормал ривожланишини таъминлаш ва ҳосил ишончаларининг тўқиллигини, қамайтиришда чеканка муҳим агротехник тадбирлардан бири ҳисобланади. Чеканка ўзаларнинг ривожланишига ва гектардаги кўчат қалинлигига қараб турли муаллафларда ўтказилган. Шундай қилинганда ўза бўйига ортиқча ўсиб кетмайди, озуқа моддалар ва сув ҳосил шохларига беради таъминланади. Натияжада ҳосил оғирлигини тўқиллигини намояли, кўсакларнинг вази ошад ва эрта етилиб, ҳосил мўл бўлади.

Пахта усталарининг фикрига қараганда, чеканка қанчалик сифатли бўлса пахтадан келадиган фойда шунча кўп бўлади. Ўз вақтида чеканка қилиш аҳолий йилгига гектардан 4—6 центнер қўшимча ҳосил олиномоқда. Пахташи машиналар билан (теришда айниқса биринчи теримда) иш унуми юқори бўлмоқда, биринчи сорт пахта миқдори ва машина тери-

ми коэффициентини ортмоқда, маҳсулот таннархи арзонлашмоқда ва гектардан олтинадиган соф фойда ошмоқда.

Ҳар гектар ерда 120 минг атфидида кўчат бўлиб, ўза барбарт ривожланган майдонларда фемили 14—15 та ҳосил шохи, чинг кўш қаторлаб экитилиш майдонларда кўчат қалинлиги 140—160 минг туп бўлса, 12—14 та ҳосил шохи, кўчат қалинлиги 100—120 минг тупдан бўлган майдонларда 15—16 та ҳосил шохи, кўчат сифрак, яъни гектарига 80—90 минг туп бўлиб, ўзаси яхши ривожланган майдонларда 16—17 ҳосил шохи пайдо бўлганда, умуман ҳамма ҳолатда ҳар бир туп ўзада қамида 2—3 тадар тўлиқ кўсак пайдо бўлганда чеканка қилиниши керак.

Областимиздаги илгор хўжаликларнинг кўп йиллик тажрибаларига кўра, июль ойининг иккинчи ярмида ўзани чеканка қилиш яхши натижа бермоқда. Ҳозир ҳамма хўжаликларда асосий майдонлардаги ўза 1—2 тадар, айрим илгор бригадаларнинг яхши ривожланган калта ва участкаларида эса 3—4 тадан кўсак туғиб, 14—15 тадан ҳосил шохига эга. Шунинг ҳисобга олган ҳолда бу йил областимизнинг ҳамма хўжаликларига ўзани чеканка қилишни 25 июлдаги тугатиш учун тўла имконият бор. Бунинг учун область, район, колхоз, совхоз мутахассисларининг ақинда Ўзга районда бўлиб ўтган семинар-кенташда маслаҳатлашиб олингани-

дек, хўжаликларда колхоз, совхоз агрономлари тажрибакор пахтакорлар билан ҳамкорликда барча пахта майдонини кўриб чиниб, ҳар бир картанинг қайси муаллафга ва қайси усул билан чеканка қилиниши аниқлаш лозим. Сўнг карта бошларига маҳсулус таъинчилар ўрнатиб, унга чеканка ўтказишга қараб қатор оралиғига қандай ишлов бериш, ёки сугорилиш муаллафлари ёниб қўйилиши керак. Чунки чеканка қилиш пайтида, албатта, тупроқда етарли нам бўлиши зарур.

Чеканкани кўл билан сифатли ўтказиш учун колхозчилар ва совхоз ишчилари билан ҳар бир бригадала, бевосита карта ичда тушутириш ишларини олиб бориш керак. Чунки, бир далаининг ўзига ҳар хил ривожланган ўзалар бўлади. Айрим ўзалар 14—15 тадан ҳосил шохи чинарган бўлса, айрим ўзаларда эса андигина 10—12 ҳосил шохи мавжуд. Бундай ерларда чеканкани ички марта ўтказишга тўғри келади.

Йилгўя районидagi юқори ҳосилли «Коммунизм», «Коммунист» районидagi «Полиотдел» колхозлари ва бошқа бир қатор илгор хўжаликларда кўп йиллик тажрибага асосланиб, аввало, ҳамма майдонларда ўзаларнинг ён ўсиш шохларини 3—4 кун илгари чеканка қилинади. Сўнг ўсиш нукталарини чиниб чикадилар. Айниқса механизация ердамида чеканка ўтказилганда майдонларда бу иш мақсадга мувофиқдир. Чунки машиналар

фақат асосий поянинг ўсиш нуктасини кесиб, ён ўсиш шохлари эса қолиб кетади. Натияжада, қисқа муаллаф ичда ўзаларнинг ён шохлари халдан ташқари ўсиб, ҳосил қилиб таъсир кўрсатади. Шунинг учун ҳам ён ўсиш шохларини чеканка қилишга алоҳида эътибор бериш керак.

Маълумки, ҳозир кўсак кўрти иккинчи авлод учун турмуш қўйиш даври бошланди. Бу айниқса, июлнинг 10—15 кунларига тўғри келади. Улар туҳумини худди ўсиш нукталарига қўядилар. Шунинг учун айни шу кунларда чеканка ўтказишга ва чиниб олинган ўсиш нукталари даладан олиб чиқилиб, чекка жоиларга қўйилса, ён кўнглири ташланса, кўсак кўртининг 60—70 проценти туҳум даврида қириб ташланган бўлади.

Кейинги йилларда кўл меҳнатини кескин қамайтириш мақсадига ўзаларни машиналар ёрдамида чеканка қилишга алоҳида эътибор бериш керак. Областимизда механизаторлари бу йил 110 минг гектардаги ўзаларни машиналар ёрдамида чеканка қилишни мўлажаллаганлар. Бу ишни амалга ошириш учун колхоз ва совхозларда 760 дан кўпроқ ЧВХ-4, ЧВХ-3.6 ва ЧХТ-4Б маркали чеканка қилдиган машиналар мавжуддир. Ўзаларни механизация ёрдамида чеканка қилишда несуючи пичоқларнинг ўткир ва горизонтал ҳолатда бўлишига, редукторларнинг маълум тезлида айланишига алоҳида аҳамият бериш талаб этилади.

Масоалаларнинг қаракат узатувчи қардан валлари, тасмалари, кесувчи пичоқлари маҳсулус ёқилар билан ўралган бўлиши шарт. Чеканка пайтида ўза турлидаги ширалар пичоқ юзларига ёпишиб уни ўтмаслаштирилади ва ўзанинг унч яхши кесилмай, синиб кетади. Бунинг олдини олиш мақсадига смена охирида ҳар бир механизатордан кесувчи пичоқларни қархлаб, ширалардан тозаллаб туриш талаб этилади.

Ўзаларнинг ривожига қараб, яъни хўжалик агрономининг таъсисига, биноан машиналарнинг кесувчи пичоқлари 90 сантиметр ва ундан баландроқ ўрнатилади. Иккинчи марта чеканка ўтказилган бўлса, пичоқлар биринчи гадалига нисбатан 3—5 сантиметр баландроқ ўрнатилади.

Машиналар билан чеканкани текис ўтказиш учун чеканка қилишдан олдин, албатта, карталар ўртасидаги ўқарилар яхши текисланган бўлиши керак. Ане ҳолат тракторнинг нотекис қаракати натижасида ўзаларга шикаст етказилиши мумкин. Иш жараёнида тракторнинг юриш тезлиги соатига 4—5 километрдан ошмаслиги лозим.

Областимиз пахтакорлари коммунист партияимизнинг бўлажак XXVI съездининг, Ўзбекистон Компартияси XX съездининг муносиб кутиб олишга ва ўзини беш йиллик вазифалари, 1980 йил учун олинган юксак социалистик мажбуриятларини шифаф билан бажариш бўлида астойдил меҳнат қилмоқдалар. Ўза қатор оралиғига ишлов бериш мақдда сурбатлар билан олиб боришмоқда.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари сингари пахтачиликда ҳам, меҳнатчилар олдига мураккаб ва масъулиятли вазифалар турибди. Пахтазорларда юқори ва эртаги ҳосил тулпаш, уни сақлаб қолтиш учун ҳар бир агротехник тадбир ўз вақтида бир-бирига боғлаб, юқори савияда олиб борилиши лозим. Ҳар бир район, колхоз, совхоз мутахассислари, раҳбарлари ўза чеканкасига алоҳида эътибор бериш, уни қулай муаллафлар сифатли ўтказиб, бу ишни 25 июлдаги таомлашни таъмин этишлари лозим.

А. ҚОДИРОВ, област партия комитетининг кишлоқ хўжалик бўлими инструктори.

